

ΤΟ ΑΠΟΛΥΤΟ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ (της Ιωάννας Μουτσοπούλου)

✘ Η έννοια του απολύτου διεισδύει αόριστα και ανεπαίσθητα σε κάθε μας σκέψη, βρίσκεται μέσα στη φύση μας, γιατί το απόλυτο δεν βρίσκεται κάπου εκεί έξω, έξω από εμάς, αλλά παντού. Όμως μας υπερβαίνει σε βαθμό ασύλληπτο. Άλλος το έχει καταχωνιάσει στο βάθος της συνείδησής του, άλλος προσπαθεί να το εξορίσει με την έννοια της τυχαιότητας ως φύσης των όντων, άλλος προσπαθεί να το εκφράσει στον τομέα της αρεσκείας του, όπως έχει γίνει στη θρησκεία, την επιστήμη, την πολιτική και αλλού. Στα αμέσως προηγούμενα άρθρα μου έχω αναφερθεί στο πώς η γαλλική σχολή σκέψης έχει αντιμετωπίσει την έννοια του απολύτου, άλλοτε ως κάτι ανταγωνιστικό που πρέπει να σταθεί κανείς απέναντί του και άλλοτε ως κάτι που καθιστά όλα τα ιδανικά ανέφικτα. Αλλά ακόμη και τότε πάλι υπεισέρχεται η έννοια του απολύτου ως ολότητας και απείρου, μόνο που αυτή η απειρότητα αποτελεί πλέον μία απειρότητα των ειδώλων, των μορφών, του γίνεσθαι, που γεννιούνται και λειτουργούν άέναα.

Αυτή η υπέρβαση του απολύτου είναι το “έξω” από εμάς, αλλά αυτό δεν είναι αληθινό, γιατί βρίσκεται και μέσα μας. Αυτό αποτελεί το κλειδί για το πρώτο βήμα κατανόησης, ότι δηλαδή υπάρχει μία ανεξήγητη σχέση μεταξύ όλου-απολύτου και μέρους.

Τέλος πάντων, αυτή η σχέση δεν είναι θέμα του άρθρου, αλλά ο τρόπος που πρέπει να αντιμετωπίσουμε την παρουσία του απολύτου στην αντίληψή μας, ώστε να μην προκύψει ολοκληρωτισμός στη σκέψη, γιατί περί ολοκληρωτισμού θα πρόκειται, αν νομίσουμε ότι κάθε μας πεποίθηση, αντίληψη ή αρέσκεια έχει μια απόλυτη ισχύ. Αυτή η διολίσθηση μπορεί να συμβεί πολύ εύκολα.

Στον κόσμο που ζούμε, τον κόσμο των φαινομένων, συναντιούνται

διάφορες πλευρές των ανθρώπων: το **ιδανικό**, δηλαδή η οραματική πλευρά, αυτή που συγγενεύει περισσότερο με το απόλυτο, η **τρέχουσα πλευρά** του ανθρώπου ως ατόμου και κοινωνίας, δηλαδή αυτή που υπερισχύει ψυχολογικά, και οι **εξωτερικές συνθήκες**.

Το ιδανικό πάντοτε σκοντάφτει σε δύο παράγοντες:

Πρώτον, στην ενεργό πλευρά του ανθρώπου από ψυχολογική άποψη.

Δεύτερον, στις συνθήκες που επικρατούν όπως την κοινωνική κατάσταση, την πολιτική, οικονομική και άλλες.

Η ψυχολογική παράμετρος είναι ενδεχομένως η πιο σημαντική, γιατί επηρεάζει τη διαμόρφωση του ιδανικού. Το απόλυτο συλλαμβάνεται υπό τη μορφή ενός απόλυτου ιδανικού, που επιχειρεί να υπερπηδήσει όλα τα υπάρχοντα εμπόδια και να επιβληθεί πάραυτα στον κόσμο, ενώ δεν μπορεί ούτε να εφαρμοστεί όπως πρέπει ούτε καν να συλληφθεί σωστά. Αυτή η βιασύνη είναι η στρεβλή σύλληψη του απολύτου στον κόσμο μας. Τη συναντήσαμε παλιότερα στις θρησκείες, έπειτα στην επιστήμη με τις βεβαιότητές της και τις συγκρούσεις της και αργότερα στην πολιτική υπό τη μορφή των ιδεολογιών και αλλού με διάφορες μορφές, των οποίων κοινό χαρακτηριστικό είναι ότι διεκδικούν την αυθεντία. Η αυθεντία είναι μία έκφραση του απολύτου ή μάλλον της τάσης μας για το απόλυτο.

Από το άλλο μέρος, και η ίδια η ψυχολογική πλευρά του ανθρώπου, με όλες τις ατέλειες και τις στρεβλώσεις της, τείνει και αυτή να απολυτοποιείται σαν να μην υπάρχει τίποτε άλλο που να πρέπει να απασχολήσει τον άνθρωπο. Λόγου χάρη, θεωρείται ότι ο μοναδικός του σκοπός πρέπει να είναι το να περνάει καλά, το να μην έχει ευθύνες που τον περιορίζουν και άλλα. Αυτά τα χαρακτηριστικά τείνουν να είναι απόλυτα και να καταπίνουν κάθε άλλη προσπάθειά του για καλυτέρευση, ώστε αυτές οι προσπάθειες να τα υπηρετούν, δηλαδή να μην έχουν καμμία άλλη χρησιμότητα παρά να οδηγούν στην επίτευξη αυτών των στόχων. Αυτό είναι το κοινό υπόβαθρο στο οποίο, από ό,τι φαίνεται, λειτουργούμε ως άνθρωποι, τουλάχιστον το μεγαλύτερο μέρος των ανθρώπων, αν όχι

όλοι. Γι' αυτό, ό,τι δεν καταστρέφεται στον πόλεμο καταστρέφεται τελικά στη διάρκεια της ειρήνης.

Η απολυτοποίηση αυτών των χαρακτηριστικών σε βαθμό που κανείς να μη τα αμφισβητεί ενισχύεται σημαντικά από τον φόβο του θανάτου και την αίσθηση ότι η ζωή δεν έχει καμμία άλλη αξία από αυτήν που βιώνουμε με την περιορισμένη μας συνείδηση – περιορισμένη τόσο σε χρόνο όσο και σε δυνατότητες. Αυτό είναι όντως ένα θεμελιώδες πρόβλημα για όλους μας και δημιουργεί μία ασφυξία σε προοπτική και διάθεση για εξερεύνηση του εαυτού και των εννοιών που μας απασχολούν, και γι' αυτό τρέχουμε να προλάβουμε στα λίγα χρόνια που διαρκεί η ζωή μας να πετύχουμε ό,τι μας είναι δυνατό και να του αποδώσουμε τον οριστικό χαρακτήρα του απολύτου. Αυτό συμβαίνει, γιατί ο άνθρωπος εκ φύσεως τείνει σε μια ολοκλήρωση ή “τελειότητα”.

Αυτοί οι σκοποί της ζωής πρέπει να γίνουν αντικείμενο στοχασμού και να βρεθούν διέξοδοι που να διευρύνουν τους ορίζοντες της ζωής, όχι ως πλάνες και όνειρα, αλλά ως καλά θεμελιωμένη κατανόηση της ζωής και της αποδοχής ορισμένων στόχων που έχουν εξαχθεί ως αποστάγματα της εμπειρίας όλης της ανθρωπότητας, παρά τις επιμέρους διαφορές στην κατανόησή τους. Τέτοιοι είναι η ελευθερία, η ενότητα, η δικαιοσύνη και η ισότητα. Αυτές πρέπει να επαναπροσδιοριστούν σε συνδυασμό, σύμφωνα με την ως τώρα εμπειρία μας, γιατί είναι επαρκείς για να στηρίξουν μία πλήρη ζωή χωρίς την καταδυνάστευση της αυθεντίας.

9/8/2021

Ιωάννα Μουτσοπούλου

Μέλος της ΜΚΟ ΣΟΛΩΝ